

Kort nieuws

1. Verslaggeving

1.1 RJ-Uiting 2008-4

In RJ-Uiting 2008-4 wordt de toepassing van RJ 290 'Financiële instrumenten' verduidelijkt ten tijde van de huidige kredietcrisis. Het is op dit moment nog niet duidelijk of een en ander tot concrete (tekstuele) aanpassingen in Richtlijn 290 zal leiden. Dit zal door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) worden beoordeeld nadat er voldoende duidelijkheid is over de gevolgen van de door de IASB (International Accounting Standards Board) en EU goedgekeurde aanpassingen van IFRS (International Financial Reporting Standards) en toepassing daarvan.

Bij de totstandkoming van Richtlijn 290 'Financiële instrumenten' was de belangrijkste doelstelling van de RJ om te komen tot een Richtlijn die op principes gebaseerd is. Deze doelstelling heeft geleid tot een groot aantal afwijkingen tussen Richtlijn 290 en de betreffende bepalingen in IFRS. Ook voor bijzondere omstandigheden geven de principes in RJ 290 een duidelijk raamwerk voor de verwerking van financiële instrumenten.

Richtlijn 290 kent geen expliciet verbod op herclassificatie. De definities van de (sub)categorieën zouden echter zo geïnterpreteerd kunnen worden dat zij herclassificaties in de weg staan. De RJ wenst door middel van deze Uiting te benadrukken dat het op basis van gegronde redenen, zoals de huidige kredietcrisis, is toegestaan om herclassificaties door te voeren.

Verder kan de huidige kredietcrisis invloed hebben op de wijze waarop de reële waarde van financiële instrumenten wordt bepaald. Bijvoorbeeld als gevolg van het inactief worden van een markt. In Richtlijn 290 zijn specifieke overwegingen opgenomen voor het bepalen van de reële waarde bij een inactieve markt.

Ten slotte kan de huidige kredietcrisis ertoe leiden dat meer informatie over financiële instrumenten en de bijbehorende risico's moet worden vermeld.

1.2 Wijzigingen in IAS 39 en IFRS 7 'Financiële instrumenten'; herclassificatie van financiële activa

De IASB heeft in oktober 2008 een aantal wijzigingen gepubliceerd in de Richtlijnen over financiële instrumenten. De wijzigingen mogen vanaf 1 juli 2008 worden toegepast. Eerdere toepassing is niet toegestaan. Indien de wijzigingen op of na 1 november 2008 worden toegepast, is retrospectieve verwerking vanaf 1 juli 2008 niet meer toegestaan.

De wijzigingen in IAS 39 zorgen ervoor dat herclassificatie van bepaalde financiële instrumenten in bepaalde situaties

wordt toegestaan. Deze herclassificaties waren onder US GAAP al mogelijk.

Onder IAS 39 moeten financiële instrumenten worden geëvalueerd in een van de volgende vier categorieën:

- fair value through profit or loss; binnen deze categorie bestaan twee subcategorieën: 'held for trading' en 'designated at fair value through profit or loss';
- loans and receivables;
- held-to-maturity;
- available-for-sale.

Derivaten (afgeleide financiële instrumenten) mogen niet worden geherclassificeerd. Andere financiële instrumenten die initieel waren ingedeeld als 'designated at fair value through profit or loss' mogen ook niet worden geherclassificeerd.

Als een financieel actief niet langer wordt gehouden met het doel het op korte termijn te verkopen, is herclassificatie vanuit de categorie 'fair value through profit or loss' (in de subcategorie 'held for trading') onder voorwaarden wel toegestaan. Het is daarentegen niet toegestaan om een financieel instrument te herclassificeren naar deze categorie toe, als dat initieel niet is gebeurd.

De voorwaarden voor herclassificatie zijn:

- Er zijn buitengewone omstandigheden.
- Een financieel actief dat voldaan zou hebben aan de definitie van 'loans and receivables' (maar initieel als 'held for trading' was geëvalueerd), mag worden geherclassificeerd naar 'loans and receivables' als de onderneming de intentie en de mogelijkheid heeft het actief aan te houden in de voorzienbare toekomst of tot het einde van de looptijd. Hier gelden geen buitengewone omstandigheden.

Ook een financieel actief dat voldaan zou hebben aan de definitie van 'loans and receivables' (maar initieel als 'available for sale' was geëvalueerd), mag worden geherclassificeerd naar 'loans and receivables' als de onderneming de intentie en de mogelijkheid heeft het actief aan te houden in de voorzienbare toekomst of tot het einde van de looptijd.

De fair value van het actief op het moment van herclassificatie wordt beschouwd als de nieuwe (geamortiseerde) kostprijs; winsten en verliezen die al geboekt zijn, worden niet teruggenomen.

Als na de herclassificatie sprake is van een toename in de verwachte kasstroom, wordt deze toename gezien als een aanpassing van de effectieve rentevoet en niet als een aanpassing van de boekwaarde van het actief.

Als gevolg van de hiervoor uiteengezette mogelijkheden van herclassificatie zijn eveneens de volgende nieuwe toelichtingvereisten in IFRS 7 opgenomen:

- het bedrag van de herclassificaties;
- per einde van ieder boekjaar de boekwaarden en fair values van alle geherclassificeerde financiële activa in de huidige en voorgaande periode;
- een beschrijving van de buitengewone situatie en de feiten en omstandigheden waaruit dit blijkt;
- de bedragen van de geherclassificeerde financiële activa die in de huidige en voorgaande verslagperiodes al in de resultatenrekening verwerkt zijn;
- de bedragen die in de resultatenrekening verwerkt zouden zijn, indien de financiële activa niet geherclassificeerd zouden zijn;
- de effectieve rentevoet en de geschatte kasstromen die de onderneming verwacht te ontvangen vanaf het moment van de herclassificatie.

2. Regelgeving

2.1 Implementatie van de herziene Achtste EU-Richtlijn

Op 29 juni 2008 is de termijn verstreken waarop de implementatie in de nationale wetgeving van de EU-lidstaten van de nieuwe regels van de op 17 mei 2006 door het Europees Parlement aangenomen herziene Achtste EU-Richtlijn een feit had moeten zijn. Belangrijkste doelstelling van deze richtlijn is in de eerste plaats het optimaliseren van de kwaliteit van de wettelijke controle van jaarrekeningen binnen de EU en het op deze manier verhogen van het vertrouwen in de verslaggeving en daarmee het vertrouwen in de financiële markten. Op de tweede plaats moet de richtlijn zorgdragen voor een meer gelijk speelveld ('level playing field') voor internationaal opererende accountantsorganisaties.

De conceptrapportage inzake de voortgang van de implementatie in de diversen lidstaten is op 20 oktober 2008 uitgebracht door de Commissie juridische zaken van het Europees Parlement. Rapporteur van deze commissie, Europarlementariër Bert Doorn, presenteert hierin een aantal kritische kanttekeningen bij de wijze waarop en het tempo waarin de diverse lidstaten de implementatie van deze richtlijn uitvoeren.

Belangrijkste conclusie van het rapport is dat slechts 14 van de 27 lidstaten op dit moment klaar zijn met hun implementatie en dat er 'een lappendeken van definities' is ontstaan voor een aantal termen die bij de implementatie van de richtlijn van belang zijn. Zo worden de begrippen 'organisatie van openbaar belang' (OOB) en 'netwerk' in de diverse lidstaten verschillend gedefinieerd.

Het is van groot belang dat er binnen de EU duidelijkheid bestaat over de definitie van een OOB aangezien:

- OOB's op basis van de richtlijn een auditcommissie moeten instellen;

- accountants van OOB's jaarlijks een transparantieverlag moeten publiceren; en
- accountants van OOB's onderworpen zijn aan stringenter regels dan accountants van niet-OOB's.

Verschillen in de definitie van het begrip 'netwerk' resulteren in onnodig hoge kosten voor deze netwerken en kan er in bepaalde situaties zelfs toe leiden dat accountants niet voldoen aan alle relevante voorwaarden van de desbetreffende lidstaten. Om in een lidstaat geregistreerd te kunnen worden als een accountantsorganisatie, moet de organisatie aangeven of ze wel of niet tot een netwerk hoort en zo ja, tot welk netwerk. De afwezigheid van een consistente definitie zorgt voor een aanzienlijke fragmentatie van wettelijke maatregelen, wat in tegenspraak is met de doelstellingen van de richtlijn. Een van deze maatregelen betreft de rotatietermijn van partners bij de wettelijke controle van jaarrekeningen van OOB's. De richtlijn geeft een maximum van zeven jaar voor deze termijn. In sommige lidstaten is deze termijn gesteld op twee of drie jaar, wat volgens Bert Doorn niet bijdraagt aan de kwaliteit en continuïteit van deze controles.

Voor wat betreft de volgens de richtlijn gewenste introductie van een systeem van publiek toezicht merkt Bert Doorn op dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de lidstaten. Kanttekeningen worden geplaatst bij toezichthoudende instanties welke direct verbonden zijn aan nationale overheden, aangezien volgens de richtlijn het systeem zodanig georganiseerd moet zijn dat belangenverstrengeling wordt voorkomen. Ook de op basis van de richtlijn gewenste samenwerking tussen de verschillende toezichthouders moet verder toenemen om lastenverzwaring door verschillen in regelgeving te voorkomen.

Bert Doorn gaat in zijn conceptrapport verder ook in op de vraag welk instrument de Europese Commissie zou moeten kiezen om de minimumharmonisatie van de voorschriften inzake de wettelijke controle van jaarrekeningen gestalte te geven. Op dit moment heeft de gekozen optie van een richtlijn de voorkeur genoten maar hij sluit niet uit dat, indien de gewenste harmonisatie uitblijft, in de toekomst toch gebruik zal moeten worden gemaakt van wettelijke voorschriften in de vorm van rechtstreeks werkende verordeningen.

Ten slotte wordt in het conceptrapport nog ingegaan op de invoering in de lidstaten van wettelijke aansprakelijkheid van accountants. Tot op heden werkt nog maar een beperkt aantal van de 27 lidstaten met een wettelijke maximering van deze aansprakelijkheid. Op 5 juni 2008 heeft de Europese Commissie hierover een aanbeveling gedaan. Bert Doorn adviseert de Europese Commissie om een evaluatie uit te voeren over de voortgang van de implementatie van de aanbeveling en geeft in overweging om, indien de gewenste resultaten uitblijven, over te gaan tot invoering van wettelijke maatregelen.

Het conceptrapport van Bert Doorn zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2009 behandeld worden door het Europees Parlement, waarna binnen twee jaar concrete voorstellen van de Europese Commissie worden verwacht.